

Motion till riksdagen 2013/14:Fi210

av **Jan Lindholm (MP)**

En nordisk valuta

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inom ramen för det nordiska samarbetet förbereda ett möjligt införande av en nordisk valuta.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att en diskussion om en gemensam nordisk valuta hålls levande på alla nivåer i samhället.

Tidigare behandling

Förslag mycket snarlika de som framställs i denna motion har tidigare avslagits av riksdagen. De senaste årtiondenas återkommande ekonomiska kriser och det faktum att så kallade experter anser att kriserna kommer att återkomma gör frågan om en nordisk valuta högst intressant. Kriserna drabbar vanligt folk hårt men omfördelar enbart rikedomarna mellan de som orsakar kriserna. Att acceptera krisen som ett naturligt inslag i det ekonomiska systemet kan knappast ses som ansvarsfullt. En nordisk valuta löser inte alla problem men ger möjligheter till krishantering på ett helt annat sätt än vi idag har. En nordisk valuta ger förutsättningar för att ta ansvar.

Bakgrund

Hundra år av ganska konfliktfritt samliv och 60 år av konkret samarbete präglar Norden. Ofta drar de nordiska länderna åt samma håll i internationella forum och våra värderingar är tämligen likartade. Vi har en väl utvecklad gemensam arbetsmarknad även om det finns mer att göra på det området.

Fel! Okänt namn på

Våra lagar är inte helt harmoniserade men några oöverstigligen konflikter kring moral och normer torde inte finnas.

Var för sig är de nordiska länderna ganska känsliga för konjunkturer och ekonomiska kriser. Sverige och Finland är troligen mer utsatta än Danmark och Norge som med sina alltid efterfrågade näringar, mat som alltid behövs och olja som världen alltid skriker efter, har vissa handelspolitiska fördelar. Svenska och finska produkter kan man i större utsträckning avstå från, åtminstone under en viss tid. Norden är dock hemmamarknaden för de flesta av företagen i de nordiska länderna, vilket vi kan vara glada för och bör ta stor hänsyn till.

Vid varje global ekonomisk kris tar debattörer upp frågan om strukturella åtgärder för att om möjligt undvika eller lindra framtida kriser. Miljöpartiet har liksom svenska folket tydligt sagt nej till euron och i dagsläget finns det få som argumenterar för att Sverige skulle ansluta sig. Trots det har regeringen undertecknat fördrag som på sikt innebär ett fördjupat ekonomiskt samarbete även på det monetära området. Riksdagen borde markera mot detta genom att signalera andra möjliga vägar, som exempelvis en gemensam nordisk valuta.

Den norska valutan är en av de stabilaste, men beroende av oljepriset och inflationsrisken är den ett politiskt problem. Populistiska krafter vill gärna investera oljemiljarder i reformer och stora infrastrukturprojekt, vilket riskerar driva på inflationen. Finland har, trots att man ingår i eurosamarbetet fullt ut, klarat sig tämligen bra, även om krisen påverkat mycket. Om en mer franskinspirerad linje växer sig starkare inom eurosamarbetet så kan det betyda ökade svårigheter för Finland som valt samma tuffa åtstramningslinje som Tyskland. De nordiska valutorna är var för sig små och kan lätt utsättas för spekulation och problem när/om eurokrisen fördjupas. Små självständiga valutor har sina fördelar, men även sina risker.

Den kritik som fördes fram mot euron, inför beslutet om ett eventuellt svenskt deltagande, var att de aktuella länderna inte var lämpade för ett valutasamarbete. Konsekvensen av detta har nu blivit den skuldskris som många förutsåg. Att skuldskrisen egentligen är en kris som handlar om osäkra fordringar verkar dock inte många inse. I grunden är det en ansvarslös utlåning som är orsaken till problemen, men långivarna tycks vid varje ekonomisk kris klara sig undan genom att utmåla låntagarna som de skyldiga. Ett sådant sätt att beskriva krisen underlättar självklart för finansmarknaden att avkräva staterna att med skattemedel ersätta långivarna för deras ansvarslösa utlåning.

För oss som arbetar politiskt borde det därför vara en prioriterad uppgift att sprida en mer nyanserad bild av krisen och i första hand beskriva den som en kris bestående av ansvarslös utlåning. Långivarna bör ta ett huvudansvar och krishanteringen bör i huvudsak bestå av program för organiserad avskrivning av osäkra fordringar. En sådan linje skulle innebära att politiken fullt ut ställer sig på medborgarnas sida i stället för på finansmarknadens.

De nordiska länderna är en betydligt mer likartad grupp länder än euroländerna som helhet och borde därför inte ha samma svårigheter att agera likartat när det gäller penningpolitik och makroekonomi vid kriser. Våra fem länder uppvisar alla de förutsättningar som krävs för ett valutasamarbete. En nordisk krona borde därför kunna återuppstå som en komponent i den krishantering

som blir oundviklig när/om euron kraschar. En nordisk krona borde ha goda möjligheter att utvecklas till en stabil och trygg valuta i en allt mer osäker omvärld.

Att Brasilien tvingas möta ett allvarligt inflationsshot med höjd ränta och att USA tydligt signalerat att stödköpen av obligationer inte kan fortgå i det oändliga visar att de metoder som använts för att upprätthålla viss stabilitet i världsekonomin är otillräckliga. Riskerna för fortsatta och långvariga ekonomiska problem med många överraskningar kvarstår.

Förslag till åtgärd

Sveriges viktigaste handelspartner är Tyskland som åtagit sig ett stort ansvar för att hålla euron under armarna. Finland är som ett nordiskt grannland en viktig handelspartner som genom sitt deltagande i eurosamarbetet är utsatt för risker på ett annat sätt än Sverige. Jag påstår inte att det är vare sig mer eller mindre riskabelt att delta än att inte delta i eurosamarbetet men ett sammanbrott drabbar på olika sätt. Även om ingen önskar att euron ska krascha så menar jag att de nordiska länderna bör ha en beredskap för en sådan utveckling. Vid ett sammanbrott sker många saker, bland annat så söker sig kapital till säkrare valutor. De norska, svenska och danska valutorna kan i ett sådant läge drabbas av de effekter en sådan kapitalrörelse leder till, exempelvis sämre konkurrensläge (vi ser delvis det redan idag). I första hand torde det dock vara handeln som försvåras vid ett sammanbrott.

Eftersom de tre länderna Norge, Danmark och Sverige med stor majoritet i folkomröstningar har sagt nej till att delta i eurosamarbetet så är naturligtvis tanken på en gemensam nordisk valuta inte något som omedelbart skulle accepteras av väljarna i dessa länder. Tryggheten i en egen valuta har djupa rötter i Norden. Den nya isländska regeringen gör bedömningen att EU och euron är något som inte är aktuellt. Trots stora ekonomiska problem är den egna valutan något majoriteten värnar om. Att sprida kunskap om skillnaden mellan en eventuell framtida nordisk valuta och euron måste därför vara en långsiktigt viktig uppgift för alla nordiska regeringar.

Jag föreslår därför att de nordiska länderna, eventuellt inom ramen för samarbetet inom Nordiska rådet, tar fram ett förslag som kan diskuteras med medborgarna för att förbereda så att ett sådant valutasamarbete har en ökad acceptans och förståelse bland väljarna om en sådan lösning skulle visa sig vara nödvändig för att minimera skadorna i våra nordiska länder vid den eurokrasch som jag menar inte kan uteslutas.

Stockholm den 27 september 2013

Jan Lindholm (MP)